

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการอภิปรายที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา หลักการ แนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนการสอนแบบอภิปรายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีการสอนแบบอภิปราย

การอภิปราย หมายถึง การพูดจา การปรึกษาหารือกัน โดยการที่บุคคลกลุ่มหนึ่ง กลุ่มใดพิจารณาประเด็น ปัญหา หัวข้อ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อปรึกษาหารือกัน แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์ และร่วมกันตัดสินใจร่วมกัน หาข้อยุติร่วมกัน (สุทธธนู ศรีไสย์, 2551 หน้า 42-43)

ในการเรียนการสอนแบบวิธีการอภิปราย ได้นำมาใช้จัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษานั้นใช้มากที่สุด ซึ่งสาโรช โสภีรักษ์, 2546 หน้า 62-65 ได้กล่าวถึงวิธีการสอนแบบอภิปราย ดังนี้

“1. แนวคิด การสอนแบบอภิปรายเป็นวิธีการที่ให้ผู้มีส่วนร่วมในการเรียน โดยการนำเอาประเด็นปัญหาหรือหัวข้อต่างๆ มาแสดงความคิดเห็นซึ่งกัน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมาย

2. ลักษณะสำคัญ การสอนแบบอภิปราย เป็นการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนซักถาม และเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในหัวข้อหรือประเด็นนั้นๆ และได้ข้อสรุปร่วมกัน

3. วัตถุประสงค์ วิธีการสอนแบบอภิปราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 3.1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง
- 3.2. ให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะ ในการพูด ฟัง เขียน และอ่าน
- 3.3. ให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น ในตนเอง
- 3.4. ให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น

- 3.5. ให้ผู้เรียนได้รู้จักแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการอภิปราย
4. จำนวนผู้เรียน วิธีการสอนแบบอภิปรายจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มประมาณ 5-8 คน หรือไม่เกิน 10 คน
5. ระยะเวลา วิธีการสอนแบบอภิปราย ใช้ระยะเวลาเท่าใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สื่อ การอภิปราย และจำนวนผู้เรียน ผู้สอนต้องพิจารณาระยะเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในประเด็นหัวข้อนั้นๆ
6. ลักษณะห้องเรียน วิธีการสอนแบบสัมมนา ลักษณะการจัดห้องเรียนแบบใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของการอภิปราย การอภิปรายทั่วไป ห้องเรียนปกติ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างทั่วถึง แต่ถ้าเป็นการอภิปรายกลุ่มย่อยสามารถใช้การจัดห้องเรียนเป็นกลุ่มตามขนาดของกลุ่มที่แบ่ง
7. ลักษณะเนื้อหา การสอนแบบอภิปรายใช้ได้กับเนื้อหาในทุกวิชา ผู้สอนสามารถออกแบบการอภิปรายให้เป็นลักษณะของบูรณาการ กล่าวคือ นำเรื่องราวหรือหลายๆ เนื้อหาเข้ามา ในกิจกรรมอภิปรายประกอบการเรียนการสอน
8. บทบาทผู้สอน การสอนแบบอภิปราย บทบาทของผู้สอนเป็นเพียงผู้กระตุ้น ผู้เรียนในเบื้องต้นให้รู้สึกอยากรู้อยากเห็นหรือต้องการถาม ต้องการตอบ หลังจากนั้นเป็นบทบาทของผู้เรียน เช่น การแบ่งกลุ่ม การเป็นผู้นำ ผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้สรุป และทำกิจกรรมอื่นหรือ การอภิปรายประกอบการเรียนการสอน
9. บทบาทผู้เรียน กิจกรรมการสอนแบบอภิปราย ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมของผู้เรียน โดยตรงที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกือบ 100% ดังนั้นแนวคิดของการสอนในรูปแบบนี้จึงยึดผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
10. ขั้นตอนการสอน
- ขั้นก่อนอภิปราย ผู้สอนต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการของการอภิปราย กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการแสดงออก แข่งขันวัตถุประสงค์ของการอภิปราย แล้วแบ่งกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนต้องดำเนินการเอง และต้องมีการเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
- ขั้นอภิปราย แต่ละกลุ่มก็นำประเด็นหรือแนวคิดพูดคุย ชักถาม และเปลี่ยนความคิดเห็นในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ในขณะที่อภิปรายผู้เป็นประธานต้องเป็นผู้ดำเนินการให้ผู้เรียนในกลุ่มแสดงออกทุกคน เลขากลุ่มต้องทำหน้าที่จดบันทึกประเด็นต่างๆ ที่อภิปราย

ขั้นสรุป

การสรุปผู้เรียนสรุปโดยผู้เรียนเอง หากเป็นการอภิปรายกลุ่มย่อย กลุ่มย่อยต้องสรุปแล้วมานำเสนอในกลุ่มใหญ่ หลังจากนั้นกลุ่มผู้เรียนทั้งหมดต้องช่วยกันสรุปประเด็นใหญ่ที่ได้จากกลุ่มย่อยทั้งหมด เพื่อที่สามารถนำไปใช้ต่อไป

11. สื่อการสอนเมื่อใช้การสอนแบบอภิปราย สื่อที่ใช้ส่วนเป็นประเภทเรื่องฉายภาพ กระดานดำ ในการนำเสนอประเด็นตอนสรุปการอภิปราย

12. การวัดและประเมินผล ในการสอนแบบอภิปรายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้สอนต้องคอยสังเกตว่าผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทั่วถึงทุกคนหรือไม่ และพิจารณาว่าสุดท้ายแล้วสรุปประเด็นได้เหมาะสม หรือตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ทั้งนี้ผู้สอนจะมอบหมายให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไปเพื่อเป็นการประเมินการเรียนการสอนเพิ่มเติมได้

13. ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี

- 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออก
- 2) ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์กว้างและหลากหลาย
- 3) ทำให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก
- 4) ทำให้ผู้เรียนรู้จักเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี
- 5) ทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้เรียนได้

ข้อจำกัด

- 1) ถ้าหากขาดการวางแผนทำให้เสียเวลา
- 2) ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจบทบาทของตนเองก็จะทำให้การเรียนการสอนไม่มีระเบียบ
- 3) ถ้าผู้นำในการอภิปรายไม่เข้าใจประเด็นก็จะทำให้การอภิปรายครั้งนั้นได้ประโยชน์ไม่ตรงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

14. การปรับใช้การสอนแบบอภิปรายเพื่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

14.1) เน้นบทบาทของผู้เรียนให้มากที่สุด ผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะและควบคุมให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์

14.2) การจัดกลุ่มผู้เรียนต้องไม่มากหรือน้อยเกินไป ผู้เรียนน้อยข้อคิดเห็นจะไม่หลากหลาย และผู้เรียนมากเกินไปได้พูดคุยซักถามจะไม่ทั่วถึง

14.3) การสร้างบรรยากาศในการอภิปราย เริ่มตั้งแต่การแบ่งกลุ่ม การแบ่งกลุ่มโดยใช้เกมหรือเพลงทำให้ผู้เรียนและผู้เรียนไม่อึดอัด

14.4) การอภิปรายแต่ละครั้งไม่ควรมีประเด็นหลากหลายเกินไป

14.5) ต้องให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมและเข้าใจว่าการเรียนแบบนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคน

14.6) ผู้สอนควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมวัตถุประสงค์ เนื้อหา เวลา และสถานที่”

จากหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบวิธีการสอน เป็นหลักการ การเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ จากเพื่อร่วมชั้นเรียน เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เรียนรู้จากครู เรียนรู้จากเพื่อนเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่หลากหลาย (พันศักดิ์ พลสารมย์, วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, 2543 หน้า 39)

ดังนั้นเห็นได้ว่า หลักการแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยวิธีการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบสัมมนา สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนเฉลี่ย (Grad Point Average: GPA) ซึ่งเป็นผลการเรียนเฉลี่ยรายบุคคลในวิชาที่เรียนในหลักสูตร โดยผลการเรียนเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะทัศนคติในการเรียนรู้ ของผู้เรียนในภาพรวม ซึ่งในลักษณะดังกล่าวได้มาโดย องค์กรประกอบทางสถิติปัญหาและองค์ประกอบภายนอกของผู้เรียน โดยการเรียนรู้ การทดสอบและวิธีการอื่นในกระบวนการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,สำนักทดสอบการศึกษา, 2546)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการ โดยการทดสอบหลังการเรียนการสอนด้วยวิธีการอภิปราย และนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ โดยการทดสอบก่อนเรียน จากนั้นทำการสอนด้วยวิธีการอภิปรายและทำการทดสอบหลังจากการเรียนด้วย วิธีการสอนแบบอภิปราย